

prima instanță: M. Ulinici
instanța de apel: M. Ciugureanu, B. Bîrca, E. Clim

nr. 2ra-2241/15

DECIZIE

18 noiembrie 2015

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președinte, judecătorul
Judecătorii

Valeriu Doagă
Sveatoslav Moldovan
Nadejda Toma
Liliana Catan
Ala Cobăneanu

examinând recursul declarat de Nadejda Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Nadejdei Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța împotriva lui Anton Tulbure și Notarului privat Tudor Profiri cu privire la declararea nulității testamentului

împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 22 aprilie 2015 prin care a fost respins apelul declarat de Nadejda Zubcu și menținută hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 27 octombrie 2014, prin care a fost respinsă acțiunea

constată:

La 02 august 2013, Nadejda Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Anton Tulbure și Notarului privat Tudor Profiri cu privire la declararea nulității testamentului.

În motivarea acțiunii a invocat că la 11 aprilie 2010, a decedat mama Feodora Tulbure, potrivit certificatului de deces seria DC-IV nr. 0790141 emis de OSC Nisporeni, cu ultimul domiciliu în or. Nisporeni, str-la G. Adam, 10.

Sușține că în masa bunurilor succesoriale rămasă după deces a fost inclusă: casa de locuit individuală, nr. cadastral 6001208075, situată în or. Nisporeni, str-la G. Adam, 10 cu suprafața totală de 58,4 m², construcția accesorie cu suprafața totală 4,9 m², lotul de teren de pe lângă casă cu suprafața de 0,1472 ha.

Afirmă că s-a adresat la notar pentru eliberarea certificatului de moștenitor legal, însă a primit refuz pe motiv că există un testament din 12 octombrie 1999, prin care defuncta a testat toată averea sa pârâtului.

Consideră că testamentul în cauză urmează a fi declarat nul, întrucât a fost întocmit cu încălcarea prevederilor legale și anume, nu a fost semnat de testatoarea

Feodora Tulbure, dar de o altă persoană, iar semnătura testatorului este ilizibilă și constă din câteva linii verticale, ce nu alcătuiesc vreo literă.

Relatează că din anul 2008 până la deces, mama Feodora Tulbure a fost ținută la pat, iar ea a avut grijă de dânsa, o întreținea cu produse alimentare, medicamente necesare, prelucra terenul aferent, a efectuat îmbunătățiri substanțiale casei, fiindcă fratele Anton Tulbure se afla cu traiul în Republica Belarus.

Își întemeiază pretențiile în baza dispozițiilor art. 50, 575 Cod civil, în redacția din anul 1964, art.166-167 CPC.

Solicită admiterea acțiunii, declararea nulității testamentului nr. 1831 din 12 octombrie 1999, întocmit din numele testatorului Feodora Tulbure pe numele lui Anton Tulbure și autentificat de notarul Tudor Profiri, precum și încasarea cheltuielilor de judecată pe care le va suporta în acest proces.

Prin cererea de concretizare, Nadejda Zubcu a solicitat admiterea acesteia, repunerea în termen, declararea nulității testamentului nr. 1831 din 12 octombrie 1999 întocmit din numele testatorului Feodora Tulbure în beneficiul lui Anton Tulbure, declararea nulității certificatului de moștenitor legal nr. 236 pe numele ei, declararea nulității certificatului de moștenitor testamentar nr. 237 pe numele lui Anton Tulbure, radierea din Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate înregistrat în baza certificatelor nr. 236 și 237 din 08 februarie 2011, încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 1170 lei achitați pentru efectuarea expertizei judiciare și a sumei de 5000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, în total suma de 6170 lei.

În motivarea acesteia a invocat că s-a adresat notarului pentru a depune declarație de acceptare a succesiunii, dar a aflat că există testament întocmit la 12 octombrie 1999 în favoarea pârâtului, Anton Tulbure, fratele ei.

Afirmă că la acel moment, deși i se părea straniu că mama nu a menționat niciodată despre testament, mai ales fiind ținută la pat în ultimii doi ani de viață, s-a împăcat cu presupusa voința a mamei și a contestat în instanță numai certificatul de moștenitor testamentar, în partea ce tine de rezerva succesorală.

Astfel, prin hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 09 decembrie 2010 a fost anulat certificatul de moștenitor testamentar nr. 2851 din 20 septembrie 2010.

Ca rezultat al hotărârii nominalizate, la 08 februarie 2011, Notarul Teodor Profire a eliberat certificatul de moștenitor legal nr. 236 pentru 1/4 din averea succesorală pe numele ei, Nadejda Zubco și certificatul de moștenitor testamentar nr. 237 pentru 3/4 din averea succesorală pe numele lui Anton Tulbure. Prin urmare, a înregistrat dreptul de proprietate la OCT Nisporeni.

Relatează că în luna aprilie anul 2013, a depistat legitimația de pensionar a mamei și vizual semnătura ei părea că se diferențiază de semnătura efectuată în testament. Atunci au început să-i apară dubii cu privire la autenticitatea semnăturii.

Afirmă că a încercat să obțină informații de la notarul Teodor Profire, dar s-a constatat că nu exista nici un act adițional semnării testamentului, nici nu s-a păstrat Registrul actelor notariale pentru anul 1999.

Prin hotărârea Judecătoriei Nisporeni din 27 octombrie 2014 a fost respinsă acțiunea.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 22 aprilie 2015 a fost respins apelul declarat de Nadejda Zubcu și menținută hotărârea primei instanțe.

La 15 iulie 2015, Nadejda Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe și a deciziei instanței de apel, cu emiterea unei noi hotărâri de admitere a acțiunii.

În motivarea recursului a invocat dezacordul cu decizia recurată, considerând-o ilegală și neîntemeiată.

Consideră că afirmațiile instanțelor de judecată nu corespund materialelor dosarului.

Menționează că potrivit raportului de expertiză nr. 1203 din 01 iulie 2014, semnătura de la numele Feodora Tulbure din testamentul nr. 1831 din 12 octombrie 1999 este executată probabil de însăși Feodora Tulbure.

Afirmă că instanța nu a luat în considerație declarațiile martorului precum că Feodora Tulbure nu știa să scrie și să citească.

Menționează că testamentul a fost întocmit în grafia latină pe care Feodora Tulbure nu o cunoștea, fiind necărturară, notarul era obligat să-i explice că poate împuternici o altă persoană să semneze în prezența sa și a persoanei care desfășoară activitate notarială testamentul, cauza fiind arătată în girul de autentificare, prin urmare a fost încălcată Legea cu privire la notariat.

Remarcă că din raportul de expertiză nr. 1203 se constată că registrul notarului Teodor Profirii nu a fost transmis în gestiunea notarului public, deci testamentul autentificat de notar a fost întocmit în baza unei erori considerabile și prin dol, Feodora Tulbure fiind dusă în eroare în privința actului juridic, deoarece nu a avut intenție de a testa averea lui Anton Tulbure.

Mai notează că instanțele judecătorești nu au dat nicio apreciere și nu au pus în discuție cererea suplimentară de chemare în judecată despre cheltuielile suportate în legătură cu îngrijirea mamei de către recurentă, care a fost ținută la pat, cheltuielile legate de înmormântare, cât și pentru darea în locațiune a casei de locuit situată în or. Nisporeni, str. G. Adam, 10.

La 16 iulie 2015, Nadejda Zubcu a declarat recurs suplimentar împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea acestuia, casarea deciziei recurate, cu restituirea pricinii spre rejudecare la instanța de apel.

Susține că prima instanță, cât și instanța de apel au examinat pricina în lipsa notarului Tudor Profiri, care a oformat și autentificat actul notarial contestat și care a constituit obiectul litigiului.

Consideră că era necesară nu doar participarea notarului Tudor Profiri în instanțele ierarhic inferioare, dar prezentarea originalului exemplarului notarial a testamentului oformat, bonurile de plată a taxei notariale, a taxei de stat, semnate de către testator și registrul de evidență a actelor notariale oformate de acesta.

Afirmă că la examinarea capătului de cerere cu privire la declararea nulității testamentului nr. 1831 din 12 octombrie 1999, întocmit și autentificat de notarul Tudor Profiri din numele testatorului Feodora Tulbure în beneficiul lui Anton Tulbure, urmau a fi aplicate normele Codului civil în redacția din anul 1964, în

vigoare la data întocmirii și autentificării actului notarial, lege, care însă nu au fost aplicate.

Remarcă că atât instanța de fond, cât și instanța de apel au aplicat la soluționarea litigiului și normele Legii nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, pe când urmau a fi aplicate cele în vigoare în anul 1999.

Menționează că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea pe care a aplicat-o la soluționarea temeiurilor invocate în cererea de apel și anume, art. 116 CPC și art. 216, 218, 1469, 1473, 1474, 1517 Cod civil, în redacția anului 2002.

Consideră că și în această privință, în parte, ar fi necesar de a aplica normele Codului civil, în redacția anului 1964, care pentru contestarea testamentului din 12 octombrie 1999, nu conținea careva termeni restrânși de contestare, iar solicitarea repunerii în termen a pretenției menționate, în atare situație este absolut întemeiată.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) CPC, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale.

Din materialele dosarului rezultă că copia deciziei recurate a fost expediată în adresa părților la 11 mai 2015, fapt confirmat prin scrisoarea de însoțire (f. d. 174), careva date despre recepționarea acesteia de către recurentă la materialele dosarului lipsesc.

Astfel, se constată că recurenta s-a conformat prevederilor legale și a declarat recursul în termenul legal.

În conformitate cu art. 444 CPC, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul, de a casa decizia instanței de apel și a restitui pricina spre rejudecare în instanța de apel din considerentele ce urmează.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită pricina spre rejudecare în instanța de apel în toate cazurile în care eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

După cum rezultă din actele cauzei, la 02 august 2013, Nadejda Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Anton Tulbure și Notarului privat Tudor Profîri solicitând repunerea în termen, declararea nulității testamentului nr. 1831 din 12 octombrie 1999 întocmit din numele testatorului Feodora Tulbure în beneficiul lui Anton Tulbure, declararea nulității certificatului de moștenitor legal nr. 236 pe numele ei, declararea nulității certificatului de moștenitor testamentar nr. 237 pe numele lui Anton Tulbure, radierea din Registrul bunurilor imobile a dreptului de proprietate înregistrat în baza certificatelor nr. 236 și 237 din 08 februarie 2011, încasarea cheltuielilor de judecată în sumă de 1170 lei achitați pentru efectuarea expertizei judiciare și a sumei de 5000 lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, în total suma de 6170 lei.

Judecând pricina în cauză prima instanță a respins acțiunea înaintată de Nadejda Zubcu, ca fiind nefondată, în acest sens reținând prevederile art. 216, 218, 1469, 1473 Cod civil în vigoare din 12 iunie 2003.

Fiind investită cu judecarea apelului declarat de către Nadejda Zubcu, instanța de apel a considerat că prima instanță temeinic a stabilit circumstanțele cauzei și legal a ajuns la concluzia de a respinge acțiunea înaintată Nadejda Zubcu, la fel făcând referire la dispozițiile art. 216, 218, 1469, 1473, 1474, 1517 Cod civil în vigoare din 12 iunie 2003.

Instanța de recurs constată, însă, că la o astfel de concluzie instanțele de judecată ierarhic inferioare au ajuns fără a da o rezolvare a cauzei pe baza temeiurilor de fapt invocate în acțiune în raport cu regulile și legislația în vigoare ce guvernează litigiul apărut.

Astfel, se va reține că speța supusă analizei are ca obiect anularea testamentului nr. 1831 din 12 octombrie 1999 întocmit din numele testatorului Feodora Tulbure în beneficiul lui Anton Tulbure.

Astfel fiind, este incontestabil că situația juridică supusă judecării la caz a apărut în anul 1999, prin urmare, sub imperiul legii vechi - Codul civil în redacția anului 1964.

Aceste constatări conduc la concluzia că instanțele de judecată aveau obligația să examineze legalitatea și temeinicia acțiunii înaintate, în raport cu prevederile Codul civil în redacția anului 1964, în acest sens urmând să țină cont de principiul neretroactivității legii.

La fel, instanța de recurs remarcă că instanțele ierarhic inferioare, soluționând prezenta cauză au făcut referire la normele Legii nr. 1453 din 08 noiembrie 2002 cu privire la notariat, în vigoare de la 21 februarie 2003, pe când în speța dată urmau a fi aplicate dispozițiile Legii cu privire la notariat nr. 1153 din 11 aprilie 1997, cu ulterioarele modificări din 29 iulie 1999.

Or, conform art. 6 alin. (1) Cod civil (în vigoare din 12 iunie 2003), legea civilă nu are caracter retroactiv. Ea nu modifică și nici nu suprimă condițiile de constituire a unei situații juridice constituite anterior, nici condițiile de stingere a unei situații juridice stinse anterior. De asemenea, legea nouă nu modifică și nu desființează efectele deja produse ale unei situații juridice stinse sau în curs de realizare.

Mai mult că și alin. (2) al normei enunțate, care prevede că legea nouă este aplicabilă doar situațiilor juridice în curs de realizare la data intrării sale în vigoare, nu este aplicabil cauzei, nefiind în prezența unei situații în curs de realizare.

Prin urmare, în raport cu dispozițiile normei susmenționate, instanța de recurs constată că instanțele de judecată, la soluționarea pricinii cu care au fost investite, nu au ținut cont de condiția necesară pentru constatarea naturii acțiunii și soluționarea ei prin prisma legislației relevantă cazului, dar au adoptat soluția reținând inclusiv și prevederile Codului civil în vigoare din 12 iunie 2003.

În contextul celor expuse este cert că examinarea prezentei cauze a avut loc cu încălcarea normelor de drept material, fapt ce impune admiterea recursului, casarea integrală a deciziei instanței de apel și restituirea pricinii spre rejudecare în

instanța de apel, deoarece eroarea judiciară nu poate fi corectată de instanța de recurs.

La rejudecarea pricinii instanța de apel urmează să țină cont de cele susmenționate și rejudecând pricina, să emită o hotărâre întemeiată și legală.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

decide:

Se admite recursul declarat de către Nadejda Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța.

Se casează integral decizia Curții de Apel Chișinău din 22 aprilie 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a Nadejdei Zubcu, reprezentată de avocatul Vladimir Valuța împotriva lui Anton Tulbure și Notarului privat Tudor Profiri cu privire la declararea nulității testamentului, cu restituirea pricinii pentru rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, de un alt complet de judecători.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președinte, judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Sveatoslav Moldovan

Nadejda Toma

Liliana Catan

Ala Cobăneanu